

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Locorum Communium Religionis Christianæ Partitiones

Arnoldus <Vesaliensis>

Coloniae, 1565

VD16 H 312

Locorum Communium Christianae Religionis Liber secundus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30256

LOCORVM
COMMVNIVM
CHRISTIANAE RELI
gionis Liber secundus.

Caput I.

Quot sunt rerum omnium condita-
rum principia?

Mnium rerum, visibi-
lium, scilicet & inuisi-
bilibium, deum esse crea-
torem, & eas in tem-
porū principio crea-
se, scripturæ sacrae primum linen o-
stendit. Elidens per hoc errores Pla-
tonis & Aristotelis: quorum alter
Deum, non creatorem, sed quasi opi-
ficem rerum esse posuit: supponens
scilicet materiam in opere Dei, cum
creatio sit ex nihilo: quo etiam mo-
do aliquid facere soli Deo conuenit.

Aristoteles autē ponens duo prin-
cipia, scilicet materiam & formam,
& tertium operatorium, mundum
æternum dixit.

Dicitur autem Deus aliquid face-
re vel

L
revel age-
tetur, fecit
motione:
solis est in

Causa a
bonitas c

Qui et
nis ipsius
fecit crea-
bonum in
ret, & per
dem distin-

angelum,
Non quia
rit, sed ut
tur.

Denique
dum ulte-
homo ad
sed totum
Dei autem

Insupe-
riores fin-
quia ad v-
nobis deb-
minorum
pter vsum

Nec pr-
factus ho-
ceter illa sit
Est au

L I B E R II.

re vel agere, non quod operando mu-
tetur, sed æterna voluntate sine sui
motive: cuius simile quid in calore
solis est inuenire.

Causa autem rerum creatarum, est
bonitas creatoris.

Qui etiam vt creatura beatitudi-
nis ipsius particeps fieret, rationalē
fecit creaturam, quæ scilicet summū
bonum intelligeret, amaret, posside-
ret, & per hoc ea frueretur. Quæ qui *Psalm. 15.*
dem distincta est in incorpoream seu *1. Cor. 3.*
angelum, & corpoream seu hominē. *Hebr. 1.*
Non quasi ipse creator his indigue-
rit, sed vt ei seruirent, ac eo frueren-
tur.

Deniq; & ipse mundus ad seruien-
dum vltorius homini factus est, &
homo ad seruiendum Deo: nō ad dei,
sed totum ad hominis vtilitatem, ad
Dei autem gloriam.

Insuper & angeli, licet nobis supe-
riores sint natura, nostri tamen sunt,
quia ad vsum nobis sunt, & seruire
nobis debēt: quemadmodum res do-
minorum, dicuntur famulorum pro
pter vsum.

Nec propter angelorum ruinam
factus homo dicitur principaliter, li-
cet illa sit vna ex causis.

Est autē anima corpori vnita pri- *Matt. 22.*

C 3 mo,

2. Cor. 3.

LOCORVM COMMVNIVM
mō, quia Deus ita voluit: dehinc, vt
vnio hominis cum Deo per amorem
possibilis ostenderetur: atq; vt in cor
pore Deo deseruiēs homo, maiorem
mereretur coronam.

Inter angelum autem & hominē
alia est creatura quādam corporalis
tantum: & de his tribus tractabitur,
hoc libro secundo.

Caput 2.

Quando & ubi creata angelica
natura?

Eccle. 1.

Gene. 1.

Psal. 101.

In Gene.

lib. 1. ca. 1.

rom. 3.

Eccle. 18.

In 1. cap.

ad Titū.

Luc. 10.

Angelica natura omnium pri
ma creata est: non quidē qua
si tempore omnes præcedens,
sed dignitate. Ipsa enim & cælum em
pyreum, tempus, & quatuor elemen
torum materia, simul sunt condita.

Vnde quod dicitur: In principio
creauit Deus cælum & terram: Per
cælum, secundum Augustinum, intel
ligitur spiritualis creatura: per ter
ram autem corporalis.

Quamuis autem angelum, alias
creaturas omnes duratione quadam
præcessisse, Hieronymus dicere vide
tur, hoc tamen nō ex propria, sed ex
aliorum opinione locutus putari de
bet.

Deni-

Deniq;
colligitur
sunt ang
catum co
permanse
Empy
lum illud
dem ab a

Quale
C
trum imm
ctionis e
intelligen
di liberta
geli in su
tamen æ
tura gra
& in cog
ne, in arb
.s. volunt
id quod
omnes su

Neg v
ti sunt, v
ter creati
senserūt:
Vnde & n

LIBER II.

Deniq; vt ex scripturæ autoritate *Genē. 1.*
colligitur, in cælo empyreo creati
sunt angeli. Ex quo & mali per pec-
catum corruerunt, & boni in eodem
permanferunt.

Empyreum autem dictum est cæ-
lum illud tanquam igneum, nō qui-
dem ab ardore, sed splendore.

Caput 3.

Quales nam creati sunt Angeli?

Circa naturam angelicam, qua-
tuor in primis consyderanda
occurrunt, essentiæ scilicet eo-
rum immaterialis simplicitas: distin-
ctionis eorum personalis diuersitas:
intelligendi perspicacitas, & volen-
di libertas. Quæ quidem omnes an-
geli in sua acceperunt creatione, non
tamen æqualiter. Verum sicut in na-
turæ gradu vnus alterum excedit, sic *Iob. 41.*
& in cognitione, & gratiæ collatio-
ne, in arbitrii quoq; libertate, prout *Ioan. 8.*
scilicet voluntatem sequitur. Nam quo ad *Matt. 23.*
id quod cogi non potest arbitrium,
omnes sunt æquales.

Neg; verò angeli aliqui mali crea-
ti sunt, vt nihil morę intercesserit in-
ter creationem & lapsum, vt quidam
senserūt: sed omnes boni creati sunt.
Vnde & mora aliqua interuenit inter
C 4 crea-

LOCORVM COMMVNIVM
creationem & lapsum malorum Ni-
hil enim mali deus producere potest.

Insuper & mox creati angelici spi-
ritus, omnes naturalem cognitionē
sui, ac creatoris, ac cæterarum crea-
turarum habuerunt, intelligentes
quid bonum, quid malum.

Sunt autem & eis ipso creationis
momento ultra naturæ proprietates
addita dona gratiæ, vt in vera iusti-
tia per castum amorem Deo adhæ-
rerent.

Caput 4.

Beati'ne & perfecti conditi sunt An-
geli, an miseri & imperfecti?

Prou. 14.

NE C beati, nec miseri Angeli
creati sunt: Non quidem mi-
seri, nam miseria non est, ni-
si sit peccatum, in quo conditi non
sunt: Neque etiam beati, vt quorum
multi ceciderunt, qui sui lapsus præ-
scii non fuerunt: sicut nec aliī beati-
tudinis suæ.

*Lib. II. su-
per Gene.
capit. 17.*

Quamuis autem beatus Augusti-
nus bonos præscios suę confirmatio-
nis fuisse dicere videatur, hoc tamen
(vt verbis eius liquet) non assertiue,
sed inquirendo potius dicit.

Possunt tamē dici angeli creati par-
tim

tim perfe-
cti quid
quia hab-
bat statu-
eius, cuius
huc eis re-
tamen ac
in infinit

Quid se

AN
cr
ti
perseuer-
& non na-
uino mu-
ter adhæ-
res Ange-
recesseru-
rant, pec-
necessita-
lecto, non
desertion-
Retin-
bitrium,
spontan-
multa po-
gant, &

tim perfecti, partim imperfecti: perfecti quidem pro illo statu & tempore, quia habebant quicquid ille requirebat status. Imperfecti autem respectu *Gen. 1.* eius, cuius erant capaces: & quod adhuc eis restabat, conferendum. Quo tamen accepto, à perfectione diuina in infinitum distant.

Caput 5.

Quid sentiendum de confirmatione,
& lapsu Angelico?

Angeli, qui per castum amorem creatori Deo adhererunt, beatitudinem æternam tanquam perseverantiæ premium acceperunt: & non naturæ suæ conditione, sed diuino munere bono electo immobiliter adhererunt. Contrà, transgressores Angeli, quia propria voluntate recesserunt, à bono in quo creati *Esai. 14.* erant, peccati sui merito subiecti sunt necessitati peccandi: & malo semel electo, non necessitate naturæ, sed Dei desertione immobiliter adhererunt.

Retinent tamen vtrique liberum arbitrium, non quia bonum aut malum spontanea voluntate eligunt, sed quia multa possunt eligere, quæ non eligunt, & non eligere, quæ eligunt: malitia

C 5 lita-

LOCORVM COMMVNIVM
li tamen libertatem quandā in æter-
num perdiderunt, secundum quam
boni liberiores, quā creati fuerāt,
effecti sunt.

Porro Angeli omnes ex ijs quæ in
creatione acceperant, poterant non
tantum stare, sed & proficere: verum
alii dum appetunt similes esse altissi-
mo, à rectitudine quam acceperant,
exciderunt, & à Deo auersi sunt: alij
verò eidem adhærentes perseveran-
tiæ præmium æternam adepti sunt
beatitudinem.

Hanc autem inter Angelos discre-
tionem fecit non gratia, sed liberum
arbitrium: quo alij cadentes, æternā
commeriti sunt poenā: alij verò stan-
tes, vitam æternam nō tanquam gra-
tiam, sed meriti mercedem accepe-
runt: quamuis ne tunc quidem sine
gratia vllum esse potuerit meritum.

Caput 6.

*Ex singulis'ne ordinibus lapsi
sunt angeli?*

DE omnibus angelorū ordini-
bus aliqui ceciderunt. Inter
quos & supremus omnium Lu-
cifer propria excellentia malè cōspe-
cta, cecidit primus.

Qui

Qui &
vsq; ad i
quam lo
catis resp
exercitiu
ad infero

At vsq;
bonos q
nis & su
& mali a
doque de

Est au
quos dæ
dere, ad
ducendu
tus à qu
pore, qu
tempora
dam tan
lic eam

Sed &
vincunt
tere vid
cato, qu

Perijt'n

PEr
ria
ca
ro, obf

L I B E R II.

Qui & in hunc aërem caliginosum vsq; ad iudicij diem detrusi sunt, tanquam locum tenebrosis eorum peccatis respondentem, tum præterea ob exercitium nostrum. Tandem vero ad inferos detrudentur.

At vsq; ad iudicij diem tam inter bonos quam malos, officia prælationis & subiectionis permanent: vbi & mali à vitijs, quibus tentant, quandoque denominantur.

Est autem verisimile, quotidie aliquos dæmonum ad infernum descendere, ad animas illic cruciandas deducendum. Lucifer vero ibi religatus à quibusdam putatur ab eo tempore, quo à Christo victus est, sub tempora Antichristi soluendus. Quidam tamen ab initio peccati sui, illic eam fuisse dicunt.

Sed & alij dæmones, cum à nobis vincuntur, tentandi potestatem amittere videntur: in eo præsertim peccato, quo superati sunt.

Caput 7.

Perijt'ne in angelis arbitrij libertas? Luc. 18.

Perstātes angeli in bono, in gratia sunt confirmati, vt iam peccare non possint: cadentes vero, obstinati, vt bonum velle non

C 6 pos-

Esai. 14.

Apoc. 12.

Ephes. 6.

Ioan. 14.

Matt. 25.

1. Cor. 15.

Osea 3.

Apo. 20.

Matt. 24.

LOCORVM COMMVNIVM
possint, neque tamen per hoc, vel hi,
vel illi liberum amiserūt arbitrium.

Quomodo autem non perierit in
eis liberum arbitrium, declaratum
est capite quinto.

Quamuis autē alij Angeli per ma-
litiam obdurati sunt, viuaci tamen
sensu non sunt penitus priuati, sed
magno scientiæ acumine vigent, par-
tim natura, partim longi temporis
experientia.

Discunt etiam nonnulla iussu Dei
Angelorum reuelatione, alioqui fu-
tura præscire, aut prædicere neque-
unt. Cæterum grauissimè peccāt, qui
eos etiam de his, quæ scire possunt,
consulere audent: quoniam seu vera
seu falsa respondeant, fallaci mente
respondent.

Fiunt autem horum scientia atq[ue]
virtute magicę artes, Deo ita permit-
tente, vel ad fallendum fallaces, vel
monendum fideles, vel probandum
patientes.

Necq[ue] verò per hoc visibilis rerum
natura, malis angelis ad nutum de-
seruit.

Nec ipsi ex hoc creatores dici pos-
sunt, cum hoc sit solius Dei: sed per
occulta quædam & latentia in rebus
semina ea perficiunt: sicut nec paren-
tes fi-

tes filiorum
homo ex
lus Deus

Possun-
tæ subtili-
facere no-
tibus eti-

Corpor-

C
an-
ha-
corpora-
tur, hoc
gis recit-
corpora-
luntate
ant, & ci-
rum illa

In qu-
sumptis
ne toriu-
patris, q-
ritus fan-

Viru-
do in fo-
rit: & v-
apparen-

tes filiorum dicuntur creatores: sicut homo exterius docere potest, sed solus Deus interius iustificare.

Possunt tamen & multa per naturæ subtilitatem cernones, quæ à Deo facere non permittuntur, prohibentibus etiam quædam bonis angelis.

Caput 8.

*Corporei ne sunt angelici spiritus,
an incorporei?*

Corpora naturaliter sibi vnita, *Lib. 3. de
gen. ad
lit. ca. 10.* angeli siue boni, siue mali non habent. Et licet Augustin. eos corpora aërea habere, dicere videatur, hoc tamen non assertiuè, sed magis recitatiuè ponit. Assumunt autem corpora, vt visibiliter nobis pro voluntate aut permissione Dei appareant & circa nos operentur. Vnde iterum illa ipsa corpora deponunt.

In quibus etiam corporibus assumptis locuti sunt quandoque nomine totius trinitatis, quandoque autem patris, quandoque filij, quandoque & spiritus sancti. *Aug. lib.
2. ca. 3. de
Trin.*

Vtrum autem Deus ipse aliquando in formis corporalibus apparuerit: & vtrum angeli in corporibus apparentes, in suis tantum corporibus *Ioan. 6.*

C 7 bus

Exod. 31.

Ioan. 1.

Aug. lib.

1. c. 10. de

Trini.

Matt. 8.

Marc. 1.

LOCORVM COMMVNIVM
bus hoc faciant ea incrassando. (da-
to quod corporei sunt) an crassiora
quædam superinducant, sub dubio
relinquit Augustinus quanquam sen-
tiendū videtur, quod faciunt in cor-
poribus assumptis. Ipsi enim corpo-
ra non habent.

Essentia autem Dei, quia immuta-
bilis est, nunquā in se videri potuit
ab aliquo.

Necq; verò diabolus, vel etiam an-
gelus bonus substantialiter menti
humane illabi potest, sed solus deus,
licet dæmones corpora ingredi pos-
sint, & ea vexare.

Caput 9.

Quot nam angelorum sunt ordines?

NQuem angelorū ordines esse
scriptura tradit, qui in tres
distincti hierarchias: Sera-
phim, Cherubim, Thronos, Domina-
tiones, Virtutes, Potestates, Principa-
tus, Archangelos & Angelos.

Dicitur autem ordo, multitudo
cœlestium spirituum, qui inter se ali-
quo munere gratiæ assimulantur, vt
Seraphim in charitatis ardore, Che-
rubim in scientiæ plenitudine, & sic
de alijs.

Hæc aut nomina ipsis conueniunt
propter

L
propter r
quæ in ip
in ordine
illi in ho
paratione

Necq; v
angeli, su
ne aposto
us alio d

Ad ho
nes, hon
& per ho
re choru

Salua
bus secur
angelis p
gust. abn
cecidern

Emen

DE
putant, a
per Deo
nielis &

Alij v
quod ad

propter nos. Et ab his nominantur, quæ in ipsis præcellunt: non quod alij ordines hoc nõ habeant, sed quia illi in hoc excellunt, inferiorũ comparatione.

Necq; verò omnes eiusdem ordinis angeli sunt æquales, sed sicut in ordine apostolorum, aut martyrum, alius alio dignior est.

Ad hos autem angelorum ordines, homines saluandi assumuntur, & per hoc, decimum dicuntur efficere chorum.

Saluabuntur etiam tot ex hominibus secundum Gregorium, quot ex angelis perstiterunt. Quod nec August. abnuitt, licet ad minus tot, quot ceciderunt, saluandos putet. *Hom. 34.*
Enchir. c. 29.

Caput 10.

*Emendantur ne omnes spiritus
coelestes?*

DE angelorum missione & assistentia variant sententiæ.

Nam quidam aliquos mitti putant, alios verò nunquam, sed semper Deo in cœlis assistere, iuxta Danielis & Dionysij autoritatem. *Daniel. 7.*

Alij verò omnes mitti, dicunt, eò quod ad Esaiam de Seraphim (qui sum premus *Esai. 6.*

Hebr. 1.
Ioan. 1.

LOCORVM COMMVNIVM
premus ordo dicitur) quidam missus
legatur: & Apostolus omnes eos ad-
ministratorios spiritus esse comme-
moret.

Psal. 103.

Luc. 10.
Iob. 46.

At his contrarium est, quod vnus
tantum ordo angelorum, id est, nun-
tiorum dicitur. Ad quod tamen di-
cunt, omnes angelos dici quādo mit-
tuntur. Angeli enim officij nomen
esse, vt de Michaël & Gabriel, ac simi-
libus patet. Similiter & de dæmonij
nominibus, qualia sunt diabolus, Sa-
tan Belial, & similia.

Esai. 6.

Sed Neoterici priorem ferè am-
plectuntur sententiam, omnes præ-
ter primos tres ordines mitti dicunt.
Et hi Seraph ad Esaiam missum, di-
cunt non de ordine supremo fuisse,
sed sic dictum propter inflammandi
officium.

Hebr. 1.

Angelos autem & administrato-
rios spiritus omnes dici, quia supe-
riores medijs, & hi infimis denunci-
ant, quod ad homines perferāt. Vnde
per voculā, omnes, nō nisi eos, qui de
inferioribus sunt, intelligendos esse.

Caput II.

*Sunt'ne singulis hominibus singuli an-
gelici additi custodes?*

Inter

I Nter
cio fr
bus, q
no præpo
dam sing
te in perp
quibus ta
si ab vni
lis, qui h
lis vero
tente dep
Porro
uinæ fru
liarem il
sibi conc
ignorant
tibus rec
Orant
eorum D
regni co
Quanc
titudinis
mentum

Quæ si

E Le
in
tur

LIBER II.

Inter cœlestes spiritus, qui ex officio frequentius adsunt hominibus, quidam toti genti, aut regno præpositi sunt gubernatores: quidam singulis hominibus à natiuitate in perpetuam tutelam redditi sunt: quibus tamen imputari non debet, si ab vnius dei cultu recedant: sed malis, qui his quidem ad interitum, illis vero ad exercitium Deo permitte deputantur. Matt. 28.

Porro boni Angeli citra vllum diuinæ fruitionis detrimentum, peculiarem illorum curam gerunt, quos sibi concreditos habent: quorum & ignorantiam erudiunt, & quibus dubitantibus rectè nonnunquam consulunt.

Orant præterea pro illis, & preces eorum Deo offerunt, quo illos tandem regni cœlestis consortes habeant.

Quamquam per hæc obsequia, beatitudinis, ut aiunt, essentialis augmentum non merentur.

Caput 12.

Quæ fuit prima corporalis naturæ conditio?

Elementorum materiam Deus Gen. 1.
in principio cum angelica natura produxit informem, & confusam

LOCORVM COMMVNIVM
fusam seu indistinctam, quam postea
sex diebus distinxit atq; formauit, se-
cundū quosdam sanctorum: licet se-
cundū alios illa materia simul crea-
ta sit & distincta. At primum magis
consonum videtur literis sacris.

Est autem materia illa multis &
vsitatis nominibus appellata, scili-
cet terræ, abyssi, & aquæ: ne vnus
tantum formæ receptiua putaretur,
& vt rudes (quibus loquebatur Moy-
ses) facilius docerentur.

Tenebræ autem illæ, quæ super fa-
ciem abyssi fuisse dicuntur, partim
lucis significant absentiam, & nihil
sunt: partim verò aërem obscurum,
& tunc sunt aliqua creatura.

Nec tamen quod dicimus maté-
riam informem fuisse, accipiendum
est, quasi omni forma caruerit: sed
quia confusam habuit formam, po-
stea distinguendam.

Erat aut illa materia, vbi mundus
nunc est, & vt quibusdā placet, exten-
debatur vltra locū firmamenti, infe-
rius quidem spissior, suprā autē ra-
rior: Vnde & aquæ illæ factæ sunt,
quæ supra firmamentū esse dicuntur.

Daniel. 8. Deus igitur sex diebus materiam
creatā distinxit: & opere perfecto sep-
tima die quieuit, scilicet, à faciendā
noua

noua cre
& vsqu
solum o
& temp
guendo
lijs pduc

Qua

IN op
mo d
alia
Quæ
telligi p
ra per g
telligi e
quæ dā l
foret ma
regione
tur, cuiu
diē illo
ab aqua
rundem
Potest
aut lux
tio, aut
At pri
ce exoro
caruit:

LIBER II.

noua creatura. Nihilominus tamen
& vsque modo operatur. Non enim *Genes. 1.*
solum omnia in verbo disponendo
& temporaliter creando ac distin-
guendo operatus est, sed & alia ex a-
lijs, pducendo, quod vsq; modo facit.

Caput 13.

*Quæ fuit prima distinctionis
operatio?*

IN opere distinctionis Deus pri- *Genes. 1.*
mo congruenter fecit lucē, quæ
alia habet manifestare.

Quæ quidem lux & spiritualis in-
telligi potest, scilicet angelica natu-
ra per gratiam formata. Potest & in-
telligi corporalis, scilicet nubecula
quædā lucida de quapiam, quæ prius
foret materiæ producta, ea scilicet,
regione, vbi modo sol est seu moue-
tur, cuius, vt vices habuit, noctem &
diē illo triduo distinguens. Quæ nec
ab aquis impediabatur propter ea-
rundem tunc raritatem.

Potest aut̃ dies tunc dicta, intelligi
aut lux prædicta, aut ip̃sus illumina-
tio, aut spacium 24. horarum.

At prima dies naturalis à plena lu-
ce exordium sumēs, aurora & mane
caruit: & per vesperam in mane se-
quentis

L O C O R V M C O M M V N I V M
quentis diei tendens, excreuit in spa-
cium supradictum. Postea autem in
mysterio, dies à vespere incepit.

Dicta verò lux, solum superiores
illuminabat partes: nec ita clare, vt
sol modo facit. Vnde nec frustra
quarta post die, sol formatus est. Et
hic aut de eadem luce, vel saltē eam
coniunctam habet.

Psal. 103.

Gene. 1.

Hebr. 1.

Psal. 32.

Porro Deus pater mundum pro-
ducens, nullum vocis sonitum adi-
dit, sed verbo suo (id est, filio) nō qui-
dem vt instrumento, sed secum opifi-
ce, ex se æternaliter genito, cuncta
creauit.

Caput 14.

Quod'nam fuit opus secundæ, tertie,
& quartæ diei?

Super ge.

SECUNDA die Deus fecit firmamē-
tum, quod secundum Bedam di-
citur, cælum sydereum: habetq;
secundum scripturas, aquas supra &
subtus se: quod qualiter cunq; fiat, di-
uinæ tamē virtuti difficile nil in con-
fesso est.

Est autem firmamentum à firmi-
tate dictum, & vna cum syderibus fi-
xis mouetur: planetæ autem singu-
los habēt orbes, quibus moueantur.

Die

Die v
sub cæl
gregauit
riora ap
fructifer
aquarum
aquis in
cavitatē
tis meat

Cum
opus suu
distinxe
bus ipsu
ornatum
na, & ste
inferior
tum, tem
tur, & c.
libus, &
ceperunt
mentis,
que vlti
quidem
fidendum

Quod
D
ro in aq

L I B E R II.

Die verò tertia Deus aquas, quæ sub cælo sunt, in vnum locum congregauit: vbi tunc alia corpora clariora apparuerunt, herbæ, & ligna fructifera producta sunt. Dicta autem aquarum congregatio, facta est aut aquis inspissatis, aut partim terræ cõcavitates intrantibus: quæ & occultis meatibus sibi continuantur.

Cum autem præcedentibus diebus opus suum post creationem ipsius deus distinxerit, sequentibus tribus diebus ipsum ornauit. Nam die quarta ornatum est firmamentum sole, luna, & stellis, vt per eas illustretur pars inferior mundi, per quorum & motum, tempora, dies, & anni designantur, &c. Quinta verò die aer volatilibus, & aqua piscibus ornatum acceperunt: & sexta demum die terra iumentis, reptilibus ornata est: post quæ ultimo factus est homo, de terra quidem formatus, sed ad cælum possidendum ordinatus.

Gene. 1.

Caput 15.

Quod nam fuit opus 5. & 6. diei?

Die quinta, Deus ornat aërem & aquam, creans volatilia, cæq; in aëra leuans: pisces verò in aquis relinquens.

Sexto

LOCORVM COMMVNIVM

Sexto autem die, terras ornatu-
mentis, reptilibus, & bestiis de ea for-
matis.

Animalia tamen noxia & venena-
ta, creata fuerunt innoxia: sed homi-
ne peccante, facta sunt noxia, vt per
ea peccata puniantur, & bonorum
probetur patientia.

Ea vero, quę ex putrefactione nas-
cuntur, tunc producta non fuerunt,
nisi materialiter.

Nouissimè vero factus est homo,
tanq̃ omnium dominator animalium.

Apoc. 4.

Die autem septimo Deus quieuisse
dicitur, & opus suū compleſſe, quod
ultra nouam creaturam non condi-
dit: quę, scilicet, materialiter vel in
suo simili non præfuerit: res tamen
productas sanctificauit & benedixit.

3. Reg. 8. Itaque die sexto compleuit opus
suū operando: septimo autem ip-
Exod. 10. suū opus sanctificando. Vnde dies il-
le, mystica quadam ratione, dicitur
sanctificatus.

Caput 16.

Cuiusmodi fuit primi hominis
creatio?

Quod

LIBER II.

Quod scriptura narrat Deum
dixisse: faciamus hominē ad
imaginē & similitudinem no-
stram, intelligendum est, locutum pa-
trē ad filium & spiritum sanctum, 1. Cor. II.
non autem ad spiritus quoscunque
creatos Nam aliorum spirituum vt
angelorum, non est eadem imago
cum Deo.

Nec homo factus est ad imaginē
vnius personæ, sed totius trinitatis.
Vnde falsum est, quod quidam dixe-
runt, per imaginem filium intelli-
gere, & non hominem.

Nec approbandum, quod alij di-
cunt per imaginem intelli-
gi filium, & per similitudinem spiritum san-
ctum.

Est ergo homo factus ad trinita-
tis imaginem secundum naturam,
scilicet, animā, & ad similitudinem,
quo ad superaddita, vt sunt virtus &
innocentia.

Dicitur autem filius imago pa-
tris, non ad imaginem: quia non crea-
tus, sed natus æqualis est patri, & in
nullo dissimilis. Homo vero imago
Dei, & ad imaginem dei dicitur, quia
non æqualis est creatus: & per hoc
longè distans à filio Dei in imaginis
ratione.

Caput

Gene. I.

Aug. lib.

7. de Tri.

1. Cor. II.

Aug. lib.

15. ca. 21.

de Trini.

Caput 17.

Quid sentiendum de animarum
origine?

Esai. 17.

Animam hominis Deus nec de
sua substantia, nec faucibus
inspiravit, vti nec manibus
corporeis corpus formavit, sed de ni-
hilo creans, corpori voluntatis im-
perio de terra facto flantis ad modum
indidit.

*Aug. lib.
7. cap. 14.
Exod. 7.*

Animæ humane in corpore crean-
tur, & creando infunduntur, & infun-
dendo creantur.

Est autem homo non virtute na-
ture, sed diuina, in ætate virili, & ex-
tra paradysum creatus: & deinde
translatus in paradysum, vt (quia in-
de pellendus erat) agnosceret ex gra-
tia, non ex natura illic se fuisse.

*Aug. lib.
8 ca. 6.
Gene. 13.*

Qui quidem locus, licet secundum
quoddam sit corporalis, secundum al-
ios autem spiritualis: potest tamen
dici esse vtrunq.

Corporalis enim est locus à terra
habitabili longè distans, altitudine
vsq; ad globum lunarem pertingens,
gerens spiritualiter typum ecclesiæ
præsentis vel futuræ.

In quo erant ligna diuersa, inter
quæ

quæ vnus
fructus
conserua
Erat aute
ni & mali
est, dum
stans, bon
rimento c

Quæ

INtra p
est à D
illic p
eum add
immisit d
vna de co
Noluit
mul cum
dendam d
cipium al
vt similitu
rum princ
fieret man
Est aut
pite, aut p
non domi
lius habet
Factum

L I B E R II.

quæ vnum dictum lignū vitæ, cuius fructus diuinitus acceperat virtutē conseruandi à morte & infirmitate. Erat autem ibi & lignum scientiæ boni & mali, quod sic ab euentu dictum est, dum homo de eo prohibito gustans, boni & mali distantiam experimento didicit.

Caput 18.

Quæ fuit prima mulieris formatio?

INtra paradysum mulier formata est à Deo. Postquam enim Adam illic positus est, & animalibus ad eum adductis, nomina imposuerat, immisit deus soporem in ipsum, & ex vna de costis eius, Euam formauit. *Ephes. 5.*
Noluit autem Deus mulierem similem cum viro creare: tum ad confundendam diaboli superbiam, qui principium aliud à Deo esse voluit: tum vt similitudo Dei, qui est omnium rerum principium, in homine per hoc fieret manifesta.

Est autem mulier facta non de capite, aut pedibus, sed de costa viri: vt non domina aut ancilla, sed socia illius haberetur. *Gen. 7.*

Factum autem id est eo dormiente.

D te, ne

LOCORVM COMMVNIVM
te, ne scilicet dolorē sentiret, & Deus
potentiam suam in non excitando
eum per hoc ostenderet: vtq; profu-
sus sacramentorum de latere Chri-
sti figuraretur.

Ioan. 7.

Matt. 14.

Num. 17.

Luc. 1.

Nec ad costam illā aliqua fuit ad-
dita materia, sed (vt cū quinque pa-
nes sunt multiplicati) materia illa
virtute Dei fuit multiplicata.

Licet autem angeli (vt quibusdam
placet) ministrauerint, solus tamen
Deus, quod creationis est, effecit.

Neque organizatio corporis illi-
us fuit ex aliqua ratione seminali, se-
cut in rebus natura pductis fieri so-
let, sed virtute diuina supernaturali.

Psal. 32.

Anima verō ipsius mulieris non
(vt quidam sentiebant) de anima A-
dæ, cū indiuisibilis sit ac incorrup-
tibilis, formata est: nec prius etiam
est creata, sed creando (vt cætera) in-
fusa, & infundendo creata.

Caput 19.

Quis fuit primorum hominum, quod
ad corporis attinet qualita-
tes, ante peccatum
status?

In in

L
N in
lis e
talis.
& non m

Habu
ri: post pe
post resu
terit mor
fius homi
vnde & n
mortuū, r
post resu
le, nec cib

Atque
buit ex co
adiumen
tiendum
sam fuisse
eum hab
nem, vt l
permaner

Qualis f
prop

E
Tria
min
abs

LIBER II.

IN innocentia statu homo mortalis erat quodam modo, & immortalis. Poterat enim mori, poterat & non mori. *Rom. 8. Gene. 2.*

Habuit ergo tunc posse non mori: post peccatum habet necesse mori: post resurrectionem autem non poterit mori. Erat ergo tunc corpus ipsius hominis animale: cibis indiges, unde & mortale: sed postea factum est mortuum, necessitate moriendi habes: post resurrectionem vero erit spirituale, nec cibis egens, nec mori potens.

Atque hanc immortalitatem habuit ex conditione naturae, una cum adiumento ligni vitae. Neque enim sentiendum est totam immortalitatis causam fuisse ei ex ligno vitae, sed hanc eum habuisse corporis constitutionem, ut ligni huius usu immortalis permaneret. *Aug. lib. 6. ca. 25. Gene. 2.*

Caput 20.

Qualis futura erat humani generis
propagatio, si non peccassent
primi parentes?

Etiam in innocentia statu homines filios generassent, sed absque libidinosa concupiscentia: *Aug. lib. 8. cap. 103. sup. Gene.*
D 2 genita.

LOCORVM COMMVNIVM
genitalibus enim membris ad hoc
opus, vt ceteris, voluntate vsi fuissent.

Quod autem non generauerint,
inde euenit, quia Deus hoc nondum
præceperat, & paulo post mulieris
formationem peccauerunt.

Vtrum autem si in paradyso gene-
rassent, parentes illic relicta posterita-
te, statim translati fuissent ad re-
quiem beatitudinis, an expectassent
vniuersi quousque beatorum nume-
rus compleretur, ex scripturis sacris
certum non est, quanquam priorem
ferè sententiam hodie doctores am-
plectuntur.

Generassent autem etiam illo sta-
tu filios pro angustijs vteri materni
pusillos: qui & statura corporis, & lo-
quela, alijsq; huiusmodi tēporis suc-
cessionē profecissent. Nam vt supra
dictum est, cibus quoque in eodem
statu indigebant.

Sed & in ijs, quæ pertinent ad ani-
mam, cum tempore profecissent: ne-
que tamen eis fuisset rerum inscitta,
nec ob id ignorantia dici potuisset,
eò quòd illa necdum scire teneban-
tur.

Parauerat ergo Deus homini sicut
1. Cor. 15. bonum temporale & visibile pro na-
tura corporis, sic & inuisibile & spi-
rituale

rituale
pto Dei
quem
mortis i
steritate

Quis m

INVI
quem
rum
ipse corr
te, scilicet
est: dolo
tute supe

Exhib
nō qua
serpentis
cile agno
per serpe
tum (vt
nam Bal
quelam a

Interr
via tenta
disceret
dubitanc
tim intul
cet mort

LIBER II.

rituale pro anima. Vnde si in præcepto Dei seruando perstitisset, ad requiem tandem beatitudinis nullius mortis interuentu ipse cum tota posteritate fuisset translatus.

Caput 21.

Quis modus & ordo tentandi primos parentes?

INVIDENS Diabolus homini, *Aug. lib. 11. c. 2. in Gene.* quem per obedientiam ascensurum sciebat, vnde per superbiam ipse corruerat, in debiliore eum parte, scilicet muliere, tentare aggressus est: dolo supplātare volens, quos virtute superare non poterat.

Exhibuit se autem illi in specie, nō qua voluit, sed qua permissus est, serpentis nimirum, qua fraus eius facile agnosci posset. Loquutus est autē per serpentem tanquam instrumentum (vt olim angelus bonus per asinam Balaam) quem tamen mulier loquelam à Deo accepisse credebat. *Num. 22.*

Interrogatiōe sollicitauit: vt qua via tentando incederet, ex mulieris disceret responsione. Vnde cum quasi dubitando responderet mulier, statim intulit quod voluit: metum, scilicet mortis, si comederent, mendaci-

D 3 ter ex-

Gene. 3.

LOCORVM COMMVNIVM
ter excludens, & diuinitatis excellen-
tiam falso promittens.

Tentaui autem eam de gula, de
vana gloria, & auaritia, per dictam
promissionem.

Est nempe duplex tētatio, exterior
scilicet, & interior: quę vltima quan-
doq; ab hoste tantum fit, sine peccato
tentati: quādoq; à carne, & tunc raro
est sine peccato: quę quia difficilior
est, quā exterior, qua homo ceci-
dit, ideo grauius puniendus erat.

At quamuis leuem habuit ad pec-
candum occasionem, quia tamen al-
terius suafione peccauit, ideo curabi-
lis fuit: non autem diabolus, quī nul-
lo suadente peccauit: maximè verò,
quia non tota angelica natura ceci-
derat, vti humana, per quam & ange-
lica ruina fuerat reparanda.

Matt. 22.

Præceptum autē Domini, de non co-
medendo, vtriq; datum, ad mulierem
& ca. 16. su per virum conuenienter peruenerat,
per Genē. eo q̄ ipsa viro subdita esse debebat:
quos & Deus fecerat, vt inuicē loqui
possent, & ab alijs (si essent) discere.

Caput 22.

Quę fuit prima origo & radix
transgressionis?

Primi

Primi primorum parentum peccati origo, fuit quedam presumptiois elatio, ex qua primo mulier, post vir in peccatum consensit: quæ quidem non diaboli suggestionem, sed opus tantum peccati præcessit.

Aug. lib.

11. cap. 18.

sup. Gene.

1. Cor. 14.

Rom. 5.

Quæ tamen aliter in animo mulieris fuit, ut quæ serpenti crediderit, non autem vir: unde & aliter quam mulier illectus fuit.

1. Tim. 2.

Hinc etiã & gravius peccavit mulier: tum quod serpenti contra Deum crediderit: tum quod elatè nimis se æqualè Deo fieri posse putavit: quod vir non fecit.

Denique etsi mulier peccavit ex ignorantia qua seducta est, vir autem seductus non est, non tamen ignoravit Dei præceptum: unde nec hinc excusari potest. Non enim omnis ignorantia excusat, sed invincibilis tantum: Vincibilis aut potius aggravat.

Psal. 82.

Phil. p. 2.

Porro cū hominis natura bona esset sine vitio, cōsensus mali ex libero voluntatis arbitrio processit, diabolo peccati illecebram suggerente.

Vnde nec voluntas mala in quantum actus, peccatum præcessit: licet in quantum quedam natura seu naturalis potentia.

Caput 23.

Cur passus est Deus primos parentes tentari, quos præsciebat casuros?

Lib. 11. ca. 4. super Genē.

A Deam quæstionem metriculose respondēs Augustinus, causam hanc adfert tanquā probabilem, quod non magnæ laudis futurum videbatur, si propterea bene viuere possent, quia nemo malè viuere suaderet: cum natura posse, & in potestate haberent velle non consentire suadenti, Deo iuante.

Lib. 24. de ciuit. Dei. cap. 26.

Cur autem omnino crearet, quos omnino casuros præscierit, respondet Augustinus: Cur nō, inquit, crearet Deus, quos peccaturos esse præsciuit: quādo quidem in eis & ex eis, & quid eorum culpa mereretur, & quid gratia donaretur, posset ostendere? Quanquam sobrie & circumspectè in his, similibusq; quæstionibus versandum est.

Aug. in Genē. lib. 11, cap. 18.

Dedit autē homini mox cum creauit, scientiam rerum creatarum, sui ipsius, & creatoris, per quandam interiorem inspirationem, longè tamē infra eam, quæ in patria est: qua quid cuiq;

L
cuique de
Et qu
habuerit
scientiam
futura er

Quale'm
tum

P Ræ
recte
dedi
quod in a
manere p
tum, vt pe

Duplic
vires, supe
riores, m
iudicat, a
deinde vo
rat, vel rep
inferiorib
sunt sensu
est, appeti
tatem vul
cultates a
In hac col
periores i
tas, sunt h
cantur vi

cuique deberet, satis agnouit.

Et quamuis agendorum tantam habuerit scientiam, non tamen præscientiam habuit eorum, quæ circa futura erant.

Caput 24.

Quale nam adiutorium gratiæ datum est primo homini?

PRæter bonam voluntatem, qua rectus factus est primus homo, dedit ei Deus & adiutoriū, per quod in accepta iustitia, si vellet, permanere posset: quanquam non tantum, ut peccare omnino non posset.

Duplices sunt in homine animæ vires, superiores & inferiores. Superiores, mens seu ratio, qua de rebus iudicat, ac bona discernit à malis: deinde voluntas, quæ vel obtemperat, vel repugnat iudicio rationis, & inferioribus imperat. Inferiores, sunt sensus & sensuum affectus, hoc est, appetitus sensitiui, quos sensualitatem vulgò appellamus. Reliquæ facultates animæ huc non pertinent.

In hac collectione virium animæ superiores illæ, id est, ratio & voluntas, sunt homini propriæ, & ob id vocantur vires humanæ: posteriores etiam

D 5 am bru

LOCORVM COMMVNIVM

am brutis sunt communes Porro rationis D. August. duas facit partes, vel differentias, superiorem & inferiorem, quarum altera eternis intendit, altera ad temporalium prospicit dispositionem.

1. Cor. 11.

Rom. 6.

Obrepat autem nobis peccatum, simili quadam ratione, qua persuasum est primis parentibus. Vt enim serpens malum suavitati mulieri, ipsam deinde consensit, postremo & viro suo dedit, sicq; consummatum est peccatum: ita & nunc inest nobis sensualitas serpentis vice: pro muliere inferior portio rationis, pro viro superior.

Joan. 13.

Luc. 21.

Gene. 2.

Cant. 4.

Iam si motus peccati in sola sit sensualitate, nondum est peccatum. Si vero inferior pars rationis consenserit, ut sola cogitationis delectatione, sine perficiendi voluntate teneatur, peccatum est, interdum etiam lethale. Atq; hoc est mulierem comedere. At si accedat etiam plena perficiendi voluntas, ut si adsit facultas, etiam opere impleatur, iam omnino consummatum est peccatum. Atq; hoc est virum comedere.

Illud autem observandum, sensualitatis nomine, interdum non eam tantum facultatem intelligi, quæ nobis cum brutis communis est: sed & infe-

inferior
in muliere

Q
Ibe
iuc
& l
di. Libert
prie in eo
sueq; pot
nibus, &
cessitate
ceptet, qu
venienti
diatis. Q
trij actus,
rere necet
tum ipsan
quibus po
passe vide
ad ratione
est discern
Libertatis
ad vtrum
Libert
Deus, ang
sus ab om
peccati ser
In nob
diversa q

LIBER II.

inferiorem animæ portionem, cuius
in muliere typum esse diximus.

Caput 25.

Quid liberum arbitrium?

Liberum arbitrium est facultas
iudicandi de suis actionibus,
& liberè aliud præ alio eligen-
di. Libertas enim arbitrii purè & pro-
priè in eo sita est, vt sit quis sui iuris
sueq; potestatis in diiudicandis actio-
nibus, & vt inter plura sine vlla ne-
cessitate aut coactione sumat seu ac-
ceptet, quod pro loco & tempore con-
uenientius esse iudicat, cæteris repu-
diatis. Quare duplex est liberi arbi-
trii actus, & in eius officium concur-
rere necesse, tum rationis iudicium,
tum ipsam voluntatis electionem: à
quibus potentijs nomen etiam vsur-
passe videmus. Siquidē Arbitrii vox
ad rationem pertinet, cuius officium
est discernere inter bonum & malū.
Libertatis nomen ad voluntatē, quæ
ad vtrumlibet flecti potest.

Libertatem arbitrii habet etiam
Deus, angeli, & homines beati: pror-
sus ab omni inconstantia, atque etiā
peccati seruitute alieni.

In nobis secundū status diuersos,
diuersa quoque inuenitur libertas.

D 6 In sta-

Luc. 15.

LOCORVM COMMVNIVM
In statu namque primo potuit homo
peccare, & non peccare: in beatitudi-
ne non poterit peccare. Ante repara-
tionem non potest non peccare mor-
taliter: post reparationem autem, ve-
nialiter.

2. Cor. 3.

Ioan. 8.

Rom. 6.

Ioan. 8.

Vnde patet, peccato vulneratum
esse liberum arbitrium, in his quæ na-
turalia, & gratuitis donis spoliatū,
ad quæ sine gratia restitui nō potest.

Est autem triplex libertas, scilicet
à coactione, quæ manet homini sem-
per: à miseria, & hanc libertatem ha-
buit in statu primo, & habebit in glo-
ria: & à peccato, quam per gratiam
assequitur in via.

Iustitia verò destitui: non liber-
tas, sed seruitus est dicenda.

Quamuis autem & posse bonum
& malum, vtrunque sit à libero arbi-
trio, tamen alterum habet ex se: alte-
rum autem à gratia, sine qua ad bo-
num liber non est.

Hinc & liberum arbitrium per pec-
catum quodam modo corruptum est
& imminutum, eo quod ante pecca-
tum poterat moueri ad bonum, post
autem non sic.

Neque enim libertas naturæ seu à
coactione sufficit ad bonum agen-
dum, nisi gratia concurrente. Non
enim

L
enim est c
Dei per gr

Que oper

D
V
re
præparat
rantem, r
effectu ve

Hinc
hominem
rari ex l
cū dica
tis nequ
Dei. Neq
miseretur
ideo vul
miseretur
tur, qui l
nit & pr
tam, ad e

At ea
rans & c
ueniens

Quæ
des est d
tem bo
sed natu

enim est currentis, nec volentis, sed *Rom. 9.*
Dei per gratiam miserentis.

Caput 26.

Quæ operans & cooperans gratia?

Duplicem Deus gratiam libero confert arbitrio: operantem, nempe qua voluntatem præparat, ut bonum velit: & cooperantem, ne frustra, sed ipsa re atque effectu velit.

Hinc malè sentit hæreticus, putâs hominem posse & velle bonum operari ex libero arbitrio sine gratia, *Rom. 9.*
cùm dicat Apostolus: Non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei. Neque enim ideo Deus alicuius miseretur, quia velit & currat: sed ideo vult & currit, quia Deus eius miseretur: ita ut totum Deo tribuatur, qui hominis voluntatem præuenit & præparat, & adiuuat præparatam, ad efficaciter operandum. *1. Cor. 13.*
Psal. 26.

At eadem gratia, quæ dicta est operans & cooperans, quandoque & præueniens & subsequens nominatur.

Quæ operans seu præueniens, si des est dilectioni coniuncta, voluntatem bonam non quidem tempore, sed natura & causalitate præcedens: *Psal. 58.*
Matt. 5.
Luc. 11.

D 7 ab ipsa

LOCORVM COMMVNIVM
ab ipsa voluntate, non aliquo meri-
to acquiritur, sed à deo gratis datur:
habita tamen gratia, ipsamq; comi-
tans voluntas, multa alia Dei dona
præcedit.

Ordinem gratiarum hunc consti-
tuit Augustinus. Principio datur in-
tellectus & cognitio boni, vt nimi-
rum videas quàm utilis & honesta
iustitia sit. Proximū est eiusdem con-
cupiscentia seu desiderium. Ac de-
mum, vt iustitiam cum delectatione
opereris.

Porro quoniam multi habent bo-
ni desiderium, quod tamen nondum
queunt perficere: æstimari facile po-
test, quàm sit alia atque alia operan-
tis atque coöperantis gratiæ vis &
ordo, licet eodem fonte promanet.

Sunt autem tria bonorum gene-
ra: magna, vt virtutes, quibus nemo
malè vti potest: minima, & bona tem-
poralia: & media, vt potentiæ ani-
mæ: quibus vltimis duobus, & bonè
& malè homines vti possunt. In me-
dijs autem bonis etiam liberum ar-
bitrium continetur: cuius etiam bo-
nus vsus, virtus est, quæ in magnis
bonis computatur, quæ omnia à deo
esse constat,

Caput

Quod
P. Rop
vel
tas
nullus m
in homin
Virtut
autem à
am de gr
tia estis f
ex vobis
Quam
mine me
principa
gratia gr
hominis
gratia &
motus, &
Vnde
rer rect
bus iuste
dictum e
tutem et
piendum
Hinc
& chari
tus anim
tutes an

Caput 27.

Quid uirtus eiusq; actus?

Propriè uirtus nō est vel actus, vel vsus, sed bona mentis qualitas, qua rectè uiuitur, & qua nullus malè utitur, quam Deus solus in homine operatur.

Virtutes enim Dei dona sunt, non autem à natura nobis insitæ. Hinc etiam de gratia fidei ait Apostolus: Gratia estis saluati per fidem, & hoc non ex vobis. Dei enim donum est.

Quamuis autem nullum sit in homine meritum, sine libero arbitrio: principalis tamen merendi causa est gratia gratum faciens, qua voluntas hominis sanatur & iuuatur. Vnde ex gratia & libero arbitrio boni animi motus, & meritum procedit.

Vnde & per gratiam virtutes mereri rectè dicuntur, ex quarum actibus iustè uiuimus. Hinc quod suprà dictum est, vsum liberi arbitrii virtutem esse, pro actu virtutis est accipiendum.

Hinc etiam malè opinati sunt, qui & charitatem & similes virtutes, motus animi esse dicebant, cum sint virtutes animum ad actum mouentes:

iuxta

1. Cor. 13.

Aug. de gratia & libero arbitrio.

*Tractatus
40. in Io-
annem.*

LOCORVM COMMVNIVM
iuxta quod & verbum Augustini ac-
cipiendum est, quo dicit, fidem esse,
credere quod non vides: hoc est, fides
est virtus mouens ad credendum id,
quod non vides.

Caput 28.

Quid sentiendum de gratia & li- bero arbitrio?

*Aug. lib.
1. Retrac.
cap. 4.*

Indubitanter tenendum est, libe-
rum arbitrium sine gratia praeue-
niente & adiuuante ad salutem
non sufficere, nec meritis nostris gra-
tiam aduocari, sicut tamen haësis
asseruit Pelagiana: quæ adeo gratiæ
Dei refragatur, vt omnia ipsius man-
data implere hominem sine ea posse
dicat: quasi gratia non detur, nisi vt
facilius mandata impleantur: rur-
sus quasi ipsum liberum naturæ ar-
bitrium sit illa gratia, sine qua nihil
boni facere valemus, Deo per legem
nos instruente. Itaq; per hæc conce-
debant Pelagiani, dari quidem gra-
tuito scientiam, at non charitatem
& gratiam: sed quasi ex meritis eam
acquiri.

Destituunt autem & per hoc Eccle-
siæ orationes. Et insuper paruulos,
sine originalis peccati vinculo, nasci
contendunt.

Quæ

L
Quæ v
ferebant
nihil pro
Igitur
inquit) sic
dicamus
xilio: & ta
nichæo d
vitare nō
louiniano
posse pecc
lagh elidin

Quæ gr

NEC
la
ue
berat a fer
lo statu nu
bus resiste
uerare vel
batiam p
natum si
gratiæ.

Habui
& similes
amisit.

Hinc &

LIBER II.

Quæ verò ex Augustino pro se asseriebant Pelagiani, rectè intellecta nihil pro eis faciunt.

Igitur liberum (vt Hieronymus inquit) sic confitemur arbitrium, vt dicamus nos semper indigere Dei auxilio: & tam illos errare, qui cum Machæo dicunt hominem peccatum vitare nō posse, quàm illos, qui cum Ioviniano asserunt hominem non posse peccare. Quo simul & error Pelagii eliditur.

In expositione fidei ad Damasum.

Caput 29.

Quæ gratia fuit homini ante peccatum necessaria?

NECESARIA fuit homini ante lapsum gratia, non illa præueniens, quæ voluntatem liberat à seruitute peccati, vt quæ in illo statu nulla fuit: sed qua tentationibus resisteret, & in finem vsque perseuerare vellet. Nam vt id posset, habebat iam præsens, vna cum natura donatum sibi in creatione auxilium gratiæ.

Habuit autem virtutes, vt iustitiā & similes, quas tamen per peccatum amisit.

Hinc & in peccati poenam à voluptatis

LOCORVM COMMVNIVM
ptatis horto exclusus fuit, fimiliter
ab esu ligni vitæ prohibitus. De quo
(non quidem post peccatum, sed an-
te) comedens viuere in æternum po-
terat.

Gen. 3.

Rom. 8.

Vnde quod in Genesi legitur: Vi-
dete ne sumat de ligno vitæ, &c. acci-
piendum est, scilicet quo indignus
nunc est, de quo dum ante peccatum
comedisset, immortalis esse poterat.

Et in hunc etiam modum posita
est custodia, ne ad paradysum homo
rediret.

*Aug. su-
per Gen.*

lib. 11. c. 4.

Rom. 13.

Quamquam autem de ipso ligno
vitæ ante peccatum manducasse pro-
babiliter putari potest, non tam sta-
tim immortalitatem perennem asse-
cutus est: quia ad hanc consequen-
dam requirebatur sæpè iterata eius-
dem ligni comestio.

Caput 30.

Quid est peccatum originale, & quo
modo contrahitur?

Rom. 5.

ID peccatum, quod (iuxta Aposto-
lum) per primum hominem in
mundum intrauit, non actuale,
sed originale debet intelligi.

*Aug. lib.
de bapt.
cap. 8.*

Quod nec solo imitationis exem-
plo, (vt Pelagiani dicebant,) cum ita
foret

L
foret actu
pagationi

Est ita
veritatem
rente per
ducta. Qu
minis, se
vitiosa ha
desideria

Quæ ia
iam lex m
cati, iam l
concupisc

Quod
bedientia
in quo vo
ri necessa
ri enim h
fuerunt
tionem, &
descendu

Quomo
orig
n

D
fa
ri

foret actuale cuiuslibet, sed vitio propagationis in posteros deriuatur.

Est itaq; hoc peccatum secundum veritatem, culpa quedam à primo parente per originem in posteros traducta. Quæ quidem non est actus hominis, sed concupiscentia quedam vitiosa habitualis, concitans in ipso desideria prauitatis. *Exod. 13.*

Quæ iam dicitur languor nature, iam lex membrorum, iam fomes peccati, iam lex carnis, concupiscentia, concupiscibilitas vel tyrannus.

Quod quidem peccatum ex inobedientia primi prouenit parentis, in quo voluntarium fuit licet postea necessario ipsum incurrant. Ceteri enim homines secundum corpora fuerunt in Adam per seminalem rationem, & ex eo lege propagationis descendunt. *Rom. 3. Psal. 50. Eccle. 25. Matt. 15.*

Caput 31.

Quomodo transfunditur peccatum originale, secundum carnem, ne? an secundum animam?

D Augustinus etiam senex non satis assequutus est animarum originem vtrum videlicet à paren-

LŒCORVM COMMVNIVM
à parentibus propagentur, an creentur
à Deo ad singulorum hominum
natiuitatem. Quod non satis cape-
ret, quia animarum creatio consisteret
cum originis peccato. Verum ob-
tinuit nunc posterior sententia, re-
ceptumq; est, originale peccatū pro-
pagari non secundum animam, sed
secundum carnem.

Transcitur enim à parentibus ca-
ro in feruore libidinis, carnali con-
cupiscentia infecta: ex cuius deinde
contactu, & ipsa anima dum infundi-
tur, polluitur, fitq; rea concupiscen-
tiæ illius, quæ suprà originalis vo-
catur.

Est autem hoc peccatum in car-
ne, nō tanquam in subiecto, cum ipsa
culpæ subiectum esse non possit: sed
sicut in causa ipsum virtualiter con-
tinente.

Est itaque ipsum originale qui-
dam carnis defectus & fœditas, quæ
ipsius vitium & corruptio rectè dici
potest, quam & in carne ante animæ
infusionem esse patet, quum ipsa il-
luc commaculatur.

Nec mirum filios originale trahe-
re à parentibus baptizatis, quorum
iam originale dimissum est, cum &
ab homine circunciso, filius habens
præpu-

L
præputium
gato arist
parte gen
sed secun
Vocatu
catum, e
ipsum cor
nalem co

Quomo
orig

R En
na
pi
mam rem
minuitur
go concup
tu: sicut co
tu manet,
An ver
te, quam c
tismo libe
tiæ: sed li
sisse viden
Dictæ
causam es

LIBER II.

preputium nascatur, & ex grano purgato arista. Neque enim parentes, ea parte generant, qua iustificati sunt, sed secundum carnem.

Vocatur autem originale hoc peccatum, eo quod ab origine proles *Psalm. 50.* ipsum contrahit, vi carnis per seminalem commixtionem libidinose.

Caput 32.

Quomodo aufertur per baptismum originis peccatum, remanente concupiscentia?

R Emittitur in baptismo originalis culpa: quamvis concupiscentia etiam post baptismum remaneat, quæ tamē per ipsum minuitur & debilitatur. Remanet ergo concupiscentia actu, & transit reatu: sicut contra actuale peccatum reatu manet, actu transit.

Rom. 9.

An verò etiam ipsa caro à scedita, te, quam conceptione contraxit, baptismo liberetur, variæ sunt sententiæ: sed liberari omnino patres sensit videntur.

Dictæ autem concupiscentiæ deum causam esse, qua poena est, non dubiū est: li-

LOCORVM COMMVNIVM
est: licet qua culpa est, à diabolo sit &
à primo peccante.

Imputatur verò animæ originale,
non quasi cum infunditur carni ma-
culatæ cōdelectetur, etenim sic actua-
le peccatum esset: sed ob id quod pri-
mi hominis anima peccatrix carnem
infecit, à qua vltèrius anima prolis
occulta carnalis concupiscentiæ ta-
be inficitur.

*Aug. de
ciuit. Dei,
lib. 14. c. 3.*

Est autem peccatum originale ne-
cessarium, eo quod vitari nō potest:
at voluntarium est ideo, quod ex pri-
mi hominis voluntate processit, vn-
de & alij ipsum contrahunt.

Quo non obstante, Deus animam
carni coniungit secundum suæ bene-
placitum voluntatis, vt sic seruetur
propagationis humanæ institutio.

Ex quibus patet animas, dum cor-
poribus infunduntur, non omnino
tales manere, quales à Deo creantur,
cum ex mundis fiant inquinatæ.

Quæ nec æquales à Deo creantur,
sed aliæ alijs, in naturalibus quoque
potiores.

Caput 33.

Nullum ne aliud præter originis pec-
catum ad posteròs traducitur?

Actua-

L
CT
A
ve
al
alioqui ne
rum, qui
decedunt,
Quam
dam dicer
lia parent
assertiue, f

Nec ob
tur: In inio
lbi enim p
morem sci

Quanc
tum pecca
cumentum
grauissim
spiritum s
ro remissi
totam nat
ne grauita
in Adam t
na natura
na intuliss
nam ætern
ex eo sequ

Porro i
non puniu
dem filij in
intelligi o

L I B E R II.

ACTVAlia parentum suorum,
vel etiam priorum, paruuli
ab origine non contrahunt:
alioqui non esset mitissima pœna eo-
rum, qui sine baptismo in originali
decedunt, vt tamen August. asserit.

Quamuis autem idem in quibus *Ench. ca.*
dam dicere videatur, eos etiam actua ^{93.}
lia parentum contrahere, hoc non
assertiue, sed magis inquisitiue dicit.

Nec obstat, quod in psalmo dici- *Psal. 50.*
tur: In iniquitatibus conceptus sum,
ibi enim plurale pro singulari, iuxta
morem scripturæ ponitur.

Quanquam etiam priorū paren-
tum peccatum maximum intulit no-
cumentum: non tamen fuit omnium
grauissimum, vt patet de peccato in
spiritum sanctum, quod nec in futu- *Matt. 12.*
ro remissibile dicitur. Denique quod
totam naturam corrumpit, non ratio-
ne grauitatis suæ prouenit, sed quia
in Adam tota tunc consistebat huma-
na natura. Quod etiam maiora dam-
na intulisse dicitur, non quo ad pœ-
nam æternam, sed quo ad defectus
ex eo sequentes, accipi debet.

Porro in filiis parentum peccata
non puniuntur, nisi in quibus eorum
dem filij imitantur nequitiam. Et sic
intelligi oportet scripturas, quæ di-
cunt

Ezech. 18.

LOCORVM COMMVNIVM
cunt in filiis parentum peccata visi-
tari. Nam & alia scriptura dicit. fili-
us non portabit iniquitatem patris.

Caput 34.

Quæ causa & origo mali?

ORIGO & causa prima primi
peccati, res bona fuit, nimirum
liberum arbitrium, cum ante
primum peccatum nullum malum
extiterit: & hoc in primo angelo pec-
cante initium cepit.

Sequentium tamen peccatorum
causa, fuit prima voluntas mala. At
per hoc causa peccati prima, bona
est, non autem secundaria & proxima.

Omne quoque malum, siue poenæ
siue culpæ, in bono esse oportet: nec
subiectum mali esse potest nisi bonum,
cum malum non sit, nisi boni corrup-
tio seu priuatio. At ubi bonum non
est, ibi nec eius priuatio: ac per hoc
nec malum esse potest, sicut nec mor-
bi aut vulnera sunt, nisi in corpori-
bus.

Hinc cum homo malus dicitur,
perinde est ac si dicatur, bonum ma-
lum. Nec habet ibi locum dialectico-
rum regula, quæ habet, contraria in
eodem non simul existere, quamuis
in con-

in contrariis
Neque
pheta imp
num esse n
tur de eo,
lus efficit
nam dicer
minem na
lum esse.

DE
vel
cor
tas volend
tia verat. V
celestium
Quarun
ultima act
terior, secu
ditur pecca
Et cum
interiori q
lius tamen
cedens, vi
mala, scili
Quam
us actus, n
quantum su

LIBER II.

in contrarijs vera comperiantur.

Neque etiam contra est, quod pro *Esai. 5.*
pheta imprecatur: Væ dicentibus bonum esse malum. Hoc enim intelligitur de eo, qui causam, qua bonus malus efficitur (vt fornicationem) bonam diceret: non autem qui dicat hominem natura bonum, ex vitio malum esse.

Caput 35.

Quid est peccatum?

Definitur peccatum, esse dictum vel factum, vel concupitum contra legem Dei. Vel, voluntas volendi vel retinendi, quod iustitia vetat. Vel, prauaricatio legis, & celestium inobedientia preceptorum.

Quarum definitionum prima & ultima actus tam interior quam exterior, secunda autem interior, ostenditur peccatum esse.

Et cum peccatum sit in actu tam interiori quam exteriori, principalius tamen est in actu interiori procedens, vt fructus malus ex arbore mala, scilicet praua voluntate.

Quamuis autem voluntas & ipsius actus, mala quædam dicuntur, inquantum sunt contra legem Dei, quia *Matt. 12.*

E tunc

LOCORVM COMMVNIVM
tunc nihil sunt: bona tamen quedam
dicuntur, inquantum sunt à Deo, à
quo nihil mali esse potest. A Deo au-
tem eos esse patet, alioqui ad ipsius
non pertinerent prouidentiam. Adul-
terium ergo, & huiusmodi, actum sig-
nificant, insuper & actus deformita-
tem, & secundum hanc à Deo non
sunt.

In peccatis quoque omissionis li-
cèt negatiuum quid videatur, tamen
aliquid positiuum in eis intelligitur,
scilicet, recessus à bono.

Luc. 10.

Neque tamen peccatum tale mi-
lum est, quale pœna, quæ scilicet à
Deo est: sed est corruptio actiua, quæ
nihil est. Vnde sic à Deo non est: cor-
ruptio tamen passiua, effectus est pec-
cati. Nam per ipsum anima spoliatur
gratuitis, & homo in naturalibus
quo ad animā & corpus vulneratur.

Caput 36.

Est'ne peccatum unum alte-
rius pœna?

*Aug. in
Psal. 57.
Rom. 1.
Genes. 15.*

VNius peccati pœnam esse pec-
catum aliud, ex vtriusq; testa-
menti scriptura ostendi po-
test, vt quod Genesis dicit nondum
completa esse peccata Amorrhœorū.
Et Apo

Et Apoca
sordefcat

Est au
peccato,
sic est ma
tum cor
catum.

Et lic
peccato c
est pœna
ab alio c

Absur
dicat etia
nas esse e
sunt, sed
nas, vt c
dicit.

Sed &
milia, sp
annexan
tum non

Quoc
ta quæd
ronymu
se potest
inter se
nō potest
mortali
ter pecc
taliter, c
tur: qu

LIBER II.

Et Apocalypsis: Qui in sordibus est, *Apo. 22.*
 sordescat adhuc, & sic de alijs.

Est autem hoc intelligendum de peccato, non in quantum tale: quia sic est malū, nec est à Deo: sed in quantum corruptio quædam sequens peccatum.

Et licet esse corruptionem omnī peccato conveniat, non tamen omne est pœna peccati: sed illud tantum, q̄ ab alio causatur, & est effectus ipsius.

Absurdum tamen non est, si quis dicat etiam alia quædam peccata pœnas esse eorum, quorum effectus non sunt, sed essentialiter esse aliorū pœnas, vt de rebellionē carnis August. dicit. *Lib. 1. Re tract. c. 9.*

Sed & ira, inuidia, superbia, & similia, spiritualem quandam pœnam annexam habent, quæ tamen peccatum non est.

Quod autem August. dicit peccata quædam fieri ex necessitate, Hieronymus verò semper in hominis esse potestate peccare, vel non peccare, inter se non pugnant: siquidem fieri ad Dæmonem potest, quin iusti quamdiu in hac mortalitate agitur, sæpē vel venialiter peccent: impij verò etiam mortaliter, donec gratia Christi liberentur: qua adiuti in potestate habent *Lib. 1. Re tract. c. 9. Tom. 4. ad Dam. Papa*

E 2 non

LOCORVM COMMVNIVM
non peccare, saltem criminaliter.

Sunt igitur actus aliqui, boni qui
dem essentia: mali autem, inquantū
deordinari, vt peccata: aliqui verō
boni sunt ex genere, vt opera miseri-
cordiæ: quidam etiam absolutè boni
sunt ex causa & fine, & hi sunt perfe-
ctè boni.

Caput 37.

Est ne Deus malorum autor?

PRædictæ sententiæ qua dictum
est, voluntatem malam & actū
malū, inquantus actus aliquid
esse, & bona esse, ac à Deo esse, licet
non inquantum deformitates quæ-
dam sunt, plurimi contradicunt, as-
serentes ea nulla ratione bona esse,
nec aliquo modo à Deo esse, cum scri-
ptum sit: Sine ipso factum est nihil, id
est, peccatum.

Ioan. 10

Soluuntq; rationem suprā addu-
ctā, scilicet, Omnia quæ sunt, inquan-
tum sunt, bona sunt, & cæt. Dicentes
hoc veritatem habere in esse natura-
le, & substantiale habentibus, qualia
peccata non sunt.

Dicunt enim illud, per quod ho-
mo fit deterior, quale est peccatum,
à Deo esse non posse: neq; ipsum cau-
sam

nam esse e-
catur.
libenter
est soluer
distingue
tum actus
tas: secun
nem diue
sunt & co

Porro
causam n
nomine n
est, sed pe
esset, quod
ciuitate, q
sum Deus
malæ quic
autem iut
na. Sicut
fecisse, id
gitur, scili
ptum est, n
inquantu

Vnde

EX fi
nem
vt a

L I B E R II.

sam esse eius, quod est nihil: vt est peccatum. Verum priorem sententiam libenter amplectimur. Nec difficile est soluere alterius partis rationes, distinguendo inter peccatum in quantum actus, & in quantum deformitas: secundum quam etiam distinctionem diuersæ autoritates accipi possunt & concordari.

Porro cum dicitur, Deum mali causam non esse, quod omnes tenent: nomine mali poena intelligenda non est, sed peccatum. Alioqui verum non *Amos. 3.* esset, quod dicitur: Non est malum in ciuitate, quod deus non fecit. Et, Ego *Esai. 45.* sum Deus creans malum. Poenæ enim malæ quidem sunt malis: in quantum autem iustæ sunt, à Deo sunt & bonæ. Sicut & Deus dicitur mortem non fecisse, id est, hoc pro quo mors infligitur, scilicet peccatum: & tamen scriptum est, mortem à Deo esse, scilicet *Sap. 1.* *Eccle. 11.* in quantum poena est.

Caput 38.

Vnde uoluntas censetur bona

seu mala?

EX fine suo uoluntas rectitudinem vel peruersitatem accipit: *Aug. lib. 11. ca. 6. de Trini.*
vt à bono bona fiat, & à malo
E & mala.

LOCORVM COMMVNIVM
mala. Est autem finis bonus chari-
tas, qui tamen ad vltiorem finem
ordinatur, scilicet ad Deum. Hinc bo-
næ voluntatis finis est charitas, bea-
titudo, vita æterna, & Deus ipse. Finis
autem malus est delectatio in aliquo
vitioso.

*Psal. 118.
2. Tim.*

Possunt ergo tam bonæ quàm ma-
læ voluntatis esse plures fines inter-
medij, qui sunt quasi iter quoddam
& via ad vltimum finem peruenien-
di.

*Lib. 2. de
serm. do.
in monte,
cap. 24.*

Cui nec obstat, quod Augustinus
dicit, non posse duos simul fines con-
stitui. Hoc enim verum est, vbi vnus
in alterum nõ refertur: quod tamen
fit in proposito.

Notandum etiam non idem esse
omnino voluntatem, quæ nominat
potentiam: & intentionem, quæ mo-
tus est, quo ad ipsum finem tendimus,
& finem in quem tendimus.

*Aug. lib.
1. cap. 6.
de Trini.*

An autem etiã idem actus sit, quo
quis vult finem, & ea quæ sunt ad fi-
nem, an verò sint actus diuersi, dubi-
tant nonnulli, potest tamen concedi
vtrumq; sub distinctiõe. Potest enim
in vtrumq; voluntas absolute & se-
cundum se ferri, & sic sunt duo mo-
tus voluntatis: vel in vnum propter
aliud, & sic erit vnus.

Caput

Qui fit
tas,

VOL
in
po
ob deordi
Ethic
seu senten
nia esse be
Sed qu
non ita sit
tijs, vt me
rius illi di
rum non
modo que
tione ino
eorum m
est, quod
eiusdem g
tatis, eo q
respuende
voluntati
voluntas
Vtrum
motus, qu
respuet, a
tiunt: qua
uersos.

Caput 39.

Qui fit ut cum naturalis sit uoluntas, peccatum aliquando esse dicatur?

Voluntas quidem de se bona, inquantum, scilicet, naturalis potentia: mala tamen dicitur ob deordinationem, quæ in ea contingit.

Et hic quidem est modus dicendi, seu sententia eorum, qui dicunt omnia esse bona inquantum sunt.

Sed quæri tunc ab eis potest, cur non ita sit, & in cæteris animæ potentijs, ut memoria & cæteris. Vbi ulterius illi dicunt, quod in actibus harum non contingit deordinatio eo modo quo in actu voluntatis: sed ratione inordinatæ voluntatis actus eorum mali fiunt. Quod quidem inde est, quod earundem actus non sunt eiusdem generis cum actibus voluntatis, eo quod ad concupiscendum vel respuendum non ordinantur, ut actus voluntatis, quamvis actibus eorum voluntas abuti possit.

Vtrum autem, idem sit voluntatis motus, quo bonum eligit, & malum respuat, an diversus, variè variè sentiunt: quanquam vulgatius est esse diversos.

E + Caput

*Aug de
fide ad
Petrum
cap 25.*

Caput 40.

Vnde actiones pensari debent, ut absolutè bonæ sint aut vitiosæ?

Aug. su.
Psalm. 31.

ACTVS exteriores boni sunt quidem omnes, in quantum sunt. Moraliter autem boni aut mali, ex recta vel inordinata voluntate iudicari habent, sic scilicet, ut hi boni simpliciter dicantur, qui bonam ac rectam causam habent ex bona facti intentione, hoc est, ad bonum tendunt finem: mali verò simpliciter, qui ex perversa procedunt intentione. Hinc & Dominus voluntatem arbori: & fructibus opera comparavit.

Matt. 12.

Rom. 7.

Gene. 26.

1. Cor. 6.

Hebr. 11.

Exod. 20

Hæc de omnibus actibus vniuersaliter intelligenda sunt: exceptis tamen eis, qui de se mali sunt, ut adulterari & huiusmodi. Hi enim per voluntatem boni fieri non possunt.

Malum nempe etiam si pia intentione fieri videatur, bonam tamen causam veraciter habere nequit. Neque enim bonum potest esse furtum, etiam si ideo fiat, ut pauperi subueniatur, neque rapina: & sic de alijs, quam-

quamuis b
antur.

Est ne

NON pe
ne
etiam fide
iusmodi v
tur, ut pote
Bonum
citur: quan
citum: quan
doque etia
ni, aut spe
do autem l
dignum es
quidem m
num agere
bus tamen
Porro p
um est, ita
sive venial
tas tamen
rat: quod
deatur, v
luntate pr
tione sic q

quamuis bonas causas habere videantur.

Caput 41.

*Est ne omnis infidelium actio
peccatum?*

Non omnis infidelium actio, *Aug. in Psal. 81.*
peccatum est: sed multa in genere bona operari possunt, etiam fide carentes: quamuis per huiusmodi vitam beatam non mereantur, utpote extra gratiam facta.

Bonum namque multipliciter dicitur: quandoque, scilicet quod est licitum: quandoque, quod utile: quandoque etiam quod est aut signum boni, aut speciem boni habet. Aliquando autem hoc bonum dicitur, quod dignum est remuneratione vite: quo quidem modo, licet carentes fide bonum agere non possint. præcedentibus tamen possunt modis.

Porro peccatum omne voluntarium est, ita ut siue actuale sit mortale, siue veniale, imò & originale, voluntas tamen aliquo modo in eo concurrat: quod cum in originali minus videatur, voluntarium tamen est voluntate primi parentis, & propagatione sit quodammodo hæreditarium.

E 5 Denique

*Lib. 1. Re-
tract. c. 9.*

LOCORVM COMMVNIVM
Denique & sic voluntarium est pec-
catum, vt nō solum actus malus pec-
catum dicatur: verū & ipsa volun-
tas, qua peccatur, peccati nomine ab
Augustino censeatur.

Caput 42.

*Distincta'ne sunt peccata, interior cō-
sensus uoluntatis in rem ma-
lam, & exterior eius-
dem exequutio?*

VNum est peccatum, mala vo-
luntas, & actus exterior ma-
lus: nec obstant oppositæ opi-
nionis rationes.

Et si enim sint duo actus, interior
scilicet, & exterior: quia tamen ex v-
no fiunt contemptu, vnum reputan-
tur peccatum.

*Aug. ad
Psal. 79.*

Quod verò plus punitur, si quod
intus conceptum est malum, opere
perficiatur, quàm si in sola persistat
cogitatione: non ideo est, quia diuer-
sa sunt peccata, sed quia ex pluribus
hoc peccatum procedit.

Nec etiā obstat, quod diuersis præ-
ceptis peccandi voluntas, & opus pec-
cati prohibentur, vt de furto & adul-
terio:

L
terio: nam
uersis tam

Transer
mul & pec
tamen re
manere di

Notan
catum si n
cupiditat
more mal
bo, aut co
aut proxi

Dicitur
delictum

Insupe
Greg. par
riam, iran
ritiam, g
riam: ex c
la omnes
dam man
cantur.

Nec ta
superbia
mala ori
etu,

Quod

terio: nam & charitas cum vna sit, diuersis tamen mandatis est præcepta.

Transeunte autem actu peccati, si *Exod. 12.*
mul & peccandi voluntate, peccatum
tamen reatu ad poenam obligante,
manere dicitur.

Notandum etiam, quod omne pec-
catum si mortale est, prouenit aut ex *Hier. su-*
cupiditate malè incendente, aut ti-
more malè humiliante: & fit aut ver-
bo, aut cogitatu, & hoc aut in deum,
aut proximum, aut seipsum.

Dicitur autem peccatum à facto:
delictum verò à facti omissione.

Insuper peccatum in septem cap.
Greg. partitur, scilicet inanem glo- *Lib. 31. mo-*
riam, iram, inuidiam, acediam, aua-
ritiam, gastrimargiam atque luxu-
riam: ex quibus mortifere corrupte-
læ omnes, quasi ex fontibus quibus-
dam manant. Vnde & capitalia vo-
cantur. *ra. ca. 31.*

Nec tamen per hoc minus rectè ex
superbia, similiter & auaritia omnia
mala oriri dicuntur, diuerso respe-
ctu. *Eccle. 10.*
Aug. su.
Gen. lib.
11. cap. 14.

Caput 43.

Quod nam peccatum est in spiri-
tum sanctum?

E 6 Grauis

LOCORVM COMMVNIVM

Luc. 12.

1. Ioan. 5.

Aug. in

Psal. 67.

o Psal.

847.

Aug. lib.

1. retract.

cap. 9.

Grauiſſimum omnium peccatorum eſt id, quod in ſpiritum ſanctum fieri dicitur, quod. ſi nec in hoc ſeculo, nec in futuro remittitur: nec pro eodem orandum ſcriptura dicit.

Quod tamen variè à diuerſis deſcribitur: nam ſecundum quosdam eſt indurata mentis obſtinatio, & animus pertinax in malitia, per quam homo fit impenitens, ac de Dei miſericordia deſperat, malitiã ſuam excedere putans diuinam poteſtatem.

An verò omnis talis obſtinatio peccatum in ſpiritum ſanctum dici debeat, etiam ea, à qua homo ante mortem reſipiscit & conuertitur, nec ne: duæ ſunt opiniones: quarum altera hoc ipſum affirmans, peccatum in ſpiritum ſanctum dicit irremiſſibile, pro eo quod difficulter remittatur. Altera verò dicens, quod illa ſolum obſtinatio, quæ eſt cum finali impenitentia, ſit peccatum in ſpiritum ſanctum, ſicut & cuiuslibet peccati finalis impenitentia, & hoc ipſum penitus irremiſſibile dicit, & vtraque eſt vera ſecundum modum, quo accipitur hoc peccatum.

Deſinitur etiam hoc peccatũ, quod eſt inuidia ſeu oppugnationis fratris

L
terna ac ſu
tale peccat
cum finali
lum neget
am ſit in p

Deniqu
contra bon
tus ſancti c

Quod ta
ſanctum co
hoc aliæ p
ſed quia co
ritui ſancto

Vnde n

O Pin
pot
à ne
aut nobis e
potentiam
dicitur. Se
eſt, ex quib
nem non m
etiam pecc
eſt poteſtas
niſi à Deo.
aſtipulanti
Neque v

L I B E R II.

terna ac superna gratia: quæ tamen tale peccatum proprie non est, nisi cum finali impenitentia, quæ non solum neget poenitendi actum, sed etiam sit in proposito.

Denique & definitur esse peccatū contra bonitatem & virtutem spiritus sancti commissum.

Quod tamen non sic in spiritum sanctum committi dicitur, quasi per hoc alia personæ non offendantur: sed quia contra appropriatum sit spiritui sancto, scilicet bonitatē diuinā. *Matt. 12.*

Caput 44.

Vnde nam est homini peccandi
potestas?

Opinati sunt quidam peccandi potentiam à Deo non esse, sed à nobis ipsis & diabolo: à deo autem nobis esse tantum rectæ actionis potentiam, sicut de mala voluntate dicitur. Sed hoc scripturis contrariū est, ex quibus constat potentiam omnem non modo bene agendi, verum etiam peccandi à Deo esse. Non enim est potestas (secundum Apostolum) *Rom. 13.* nisi à Deo. Ad quod & alia pleraque *Ioan. 19.* astipulantur.

Neque verò per hoc malitia vo-
lunta-

*Aug. su-
per Psal.
32.*

*Rom. 13.
1. Petr. 1.
Sapin. 6.*

LOCORVM COMMVNIVM
luntatis, sed potestas qua malè agēs,
volens abutitur, à Deo esse dicitur.
Nec cuiusquam rei potestas aliunde
esse potest, nisi à Deo æquo, quamvis
æquitas illa nos lateat.

Non tamen hinc sequitur: pote-
stati tyranni vel diabolo non esse re-
sistendum, eo quod Apostolus dicat:
Qui potestati resistit, Dei ordinatio-
ni resistit. Etsi enim semper obedien-
dum sit subditis ipsi potestati, non ta-
men abusui eius, qua contra Deum
præcipit. Nam tunc, præcipientem
te contempto, ipsi DEO
est obtemperan-
dum.

*Finis secundi libri locorum com-
munium Christianæ re-
ligionis.*

L
COM
CHRI
gio

Quæ f

legis fiat i
tribus de f
Est enim h
Quæ q
alijs perso
admodum
dita sunt,
stauraren
tre, prime
deitate fi
minis.